

Asia: VN/33836/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne valvontalain 1 §:ään ehdotetusta muutoksesta ja sen vaikutuksista (Kunnan hyte-järjestämistehtävän valvonta).

YTHS pitää perusteltuna, että kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen järjestämistehtävä saatetaan viranomaisvalvonnan piiriin. Ennaltaehkäisevien hyvinvointi- ja terveystalvelujen saatavuuden turvaaminen on tärkeää, sillä hyvinvointialueiden taloudellisesti tiukka tilanne voi lisätä riskiä siitä, että HYTE-tehtävän toteuttamisesta tingitään. YTHS:n palveluissa kohdataan opiskelijoita, joiden ongelmiin olisi ollut tarkoituksenmukaista puuttua jo varhaisemmassa vaiheessa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluissa. Tämä korostaa ennaltaehkäisevien HYTE-palvelujen riittävän saatavuuden ja toimivan valvonnan merkitystä.

Kommenttinne valvontalain 4 §:ään ehdotetusta muutoksesta ja sen vaikutuksista (Vaativaa sosiaalihuoltoa tuottavan palveluyksikön määritelmä).

-

Kommenttinne valvontalain 9 §:ään ja 24 §:n 1 momenttiin ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Palveluntuottajan henkilöstön kielitaidosta huolehtiminen)

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTHS) on korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palveluita tuottava säätiö. Opiskeluterveydenhuollon järjestämisvastuu kuuluu Kansaneläkelaitokselle (Kela), joka on valvontalain 4 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla palvelunjärjestäjä. YTHS toimii tässä kokonaisuudessa palveluntuottajana ja on siten välillisesti nyt lausuttavana olevan esitysluonnoksen sääntelykokonaisuuden piirissä. YTHS pitää tärkeänä, että opiskeluterveydenhuollon erityisluonne — valtakunnallinen, Kelan järjestämisvastuulla oleva ja opiskelija-asiakkaisiin kohdistuva palvelukokonaisuus — otetaan lain toimeenpanossa asianmukaisesti huomioon.

YTHS suhtautuu esityksen tavoitteisiin pääosin myönteisesti ja pitää erityisesti henkilöstön kielitaitoa sekä omavalvonnan kehittämistä koskevia ehdotuksia perusteltuina. Alla esitetään huomioita yksittäisistä säännösehdotuksista.

Henkilöstön riittävä kielitaito on opiskeluterveydenhuollossakin keskeinen osa palvelun laatua ja asiakas- ja potilasturvallisuutta. Opiskelija-asiakkaiden kirjo on moninainen: kansainväliset opiskelijat asioivat usein englanniksi, mutta kotimaiset opiskelijat ovat oikeutettuja palveluun suomeksi tai ruotsiksi.

YTHS:n kokemuksen mukaan osalla kansainvälisistä sosiaali- ja terveysalan opiskelijoista englannin kielen taito ei aina riitä sujuvaan asiointiin esim. terveydenhuollon palveluissa. Koska osa heistä jää valmistumisensa jälkeen suomalaisille työmarkkinoille, puutteellinen kielitaito voi myöhemmin muodostaa riskin potilas- ja asiakasturvallisuudelle.

Ehdotettu 9 §:n 4 momentti on lisäämässä palveluntuottajan vastuuta kielitaidon varmistamisessa koko palvelussuhteen ajalta eikä ainoastaan rekrytoinnin yhteydessä. Käytännössä kielitaidon seuranta edellyttää palveluntuottajalta systemaattisia menettelyjä, joiden kehittämiseen YTHS toivoo tuettuja välineitä, kuten hallitusohjelman Hyvän työn ohjelmassa suunniteltuja työnantajamateriaalia.

YTHS korostaa, että Kelan järjestämisvastuuseen perustuva 24 §:n 1 momentin mukainen palvelunjärjestäjän omavalvontavelvoite koskee myös opiskeluterveydenhuollon piirissä tuotettavia palveluita. YTHS edellyttää lainvalmistelussa tai myöhemmällä ministeriön ohjauksella selvennettävän, miten tämän periaatteen toteutusta on tarkoitus varmistaa osana palveluiden tuottamista.

Kommenttinne valvontalain 18 §:ään ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Velvoitteidenhoitoselvityksen pyytäminen ja laatiminen)

-

Kommenttinne valvontalain 24 §:ään ehdotetuista 2 ja 3 momentista ja niiden vaikutuksista (Palvelunjärjestäjän omavalvontaan ja lastensuojelun sijaishuollon valvontaan liittyvät tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudet)

YTHS pitää ehdotettua 24 §:n 4 momenttia, joka mahdollistaa palvelunjärjestäjälle oikeuden saada omavalvonnan toteuttamiseksi välttämättömiä asiakastietoja, selvennystä edellyttävänä.

Opiskeluterveydenhuollon kontekstissa Kela on palvelunjärjestäjänä vastuussa omavalvonnan kokonaisuudesta. On tärkeää, että tiedonsaantioikeus on rajattu omavalvonnan kannalta välttämättömiin tietoihin, mikä suojaa opiskelija-asiakkaiden tietosuojaa asianmukaisesti.

Kommenttinne valvontalain 26 ja 27 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista (Omavalvonnan raportointi)

YTHS pitää omavalvonnan raportointijakson pidentämistä neljästä kuukaudesta kuuteen kuukauteen perusteltuna. Neljän kuukauden raportointi on osoittautunut hallinnollisesti kuormittavaksi suhteessa sillä saavutettavaan hyötyyn, eikä se ole tukenut parhaalla mahdollisella tavalla omavalvonnan jatkuvaa ja ennakoivaa luonnetta.

Kuuden kuukauden raportointijakso mahdollistaa paremman kytkennän palveluntuottajan muihin toiminnan seuranta- ja raportointisykleihin, mikä on erityisesti valtakunnallisesti toimivan YTHS:n kaltaisen organisaation näkökulmasta tarkoituksenmukaista.

**Kommenttinne valvontalain 2 ja 28 §:ään ehdotettavista muutoksista ja niiden vaikutuksista
(Vuokratyöntekijöiden rikostaustan selvittäminen)**

YTHS pitää ehdotettuja muutoksia perusteltuina iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden asiakas- ja potilasturvallisuuden vahvistamisen näkökulmasta. Ehdotus on myös linjassa SORA-lainsäädännön päivityksen yhteydessä esitettyihin muutoksiin.

**Kommenttinne valvontalain 45 §:ään ehdotetuista muutoksista ja niiden vaikutuksista
(Viranomaisvalvonnan tiedonsaantioikeudet)**

YTHS huomauttaa, että Kelan asema opiskeluterveydenhuollon järjestäjänä tarkoittaa myös sitä, että Lupa- ja valvontaviraston tiedonsaantioikeus voi tarvittaessa kohdistua Kelaan palvelunjärjestäjänä ja YTHS:ään palveluntuottajana. YTHS pitää tätä asianmukaisena ja on valmis yhteistyöhön valvontaviranomaisen kanssa.

Kommenttinne 47 a §:n sääntelystä koskien Pohjanmaan hyvinvointialueen tehtäviä, ohjausta ja rahoitusta kansallisena asiakas- ja turvallisuuden asiantuntijaviranomaisena.

-

Kommenttinne väliaikaisen sääntelyn voimassaolon ja julkisten palveluntuottajien siirtymäajan jatkamisesta ja niiden vaikutuksista

YTHS pitää siirtymäajan jatkamista kannatettavana, jotta rekisteröitymisen sujuvuus pystytään turvaamaan lähitulevaisuudessa. YTHS pyrkii osaltaan vastaamaan valtakunnalliseen yleislääkäripulaan ottamalla käyttöön ammatinharjoittajamallin. Koska ammatinharjoittajien työskentely voi käynnistyä lyhyelläkin aikataululla, väliaikaisen sääntelyn voimassaolon jatkaminen on myös YTHS:n toiminnan kannalta tärkeää.

Muut kommenttinne esitysluonnoksesta

-

Paavonsalo Minna
Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTHS)